

BRZOZA KARŁOWATA W OGRODZIE BOTANICZNYM U. M. C. S. W LUBLINIE

W roku 1952 w Ogrodzie Botanicznym U. M. C. S. w Lublinie posadzono trzy okazy brzozy karłowatej (*Betula nana* L.), pochodzące z torfowiska w Liniach k/Dąbrowy Chełmińskiej. Brzoza ta, charakterystyczna dla tundry bezdrzewnej, żyje jako relikwit polodowcowy na stanowiskach oddalonych od współczesnego centrum swego występowania na północy (3). Z istniejących na terenie Polski

Brzoza karłowata (*Betula nana* L.) w Ogrodzie Botanicznym w Lublinie. Fot. T. Szynal

znane są obecnie ogółem trzy stanowiska brzozy karłowatej, a mianowicie w Liniach k/Dąbrowy Chełmińskiej na Pomorzu oraz dwa w Sudetach (Góry Izerskie i okolice Dusznik 1, 4, 5, 6). Te oderwane stanowiska brzozy karłowatej, przywiązane są do torfowisk wysokich i w dostępnej literaturze nie znaleziono żadnej wzmianki na temat występowania jej na jakimkolwiek innym siedlisku. W «Wiadomościach Botanicznych» (2) ukazało się wprawdzie doniesienie, że *Betula nana* L. wraz z innymi gatunkami roślin charakterystycznych dla torfowiska wysokiego, została zasadzona w 1956 r. w Ogrodzie Botanicznym w Poznaniu, stworzono tam jednak dla niej specyficzne warunki ekologiczne bardzo zbliżone do jej naturalnego siedliska torfowiskowego *.

* Od redakcji: w Ogrodzie Botanicznym UW w podobnych warunkach rośnie od wielu lat kilka egzemplarzy brzozy karłowatej.

Posadzenie brzozy karłowatej w Ogrodzie Botanicznym w Lublinie na zboczu lessowym o pH — 6,32 i wystawie południowej, było doświadczeniem, mającym na celu zaobserwowanie zachowania się jej i rozwoju w skrajnie odmiennych warunkach glebowych od jej rodzimego siedliska (torfowisko o pH — 3,36). Na podstawie dziewięcioletnich obserwacji można stwierdzić, że brzoza ta — mimo zupełnie zmienionych warunków glebowych — rozwija się dobrze, co widać na załączonym zdjęciu. Silnie rozgałęzione okazy przybierają formę kulistą, pokrojowo więc odbiegają od postaci macierzystej rosnącej w naturalnym siedlisku. W wymienionym okresie najstarsze gałązki osiągnęły grubość 3 cm w średnicy, czego nie można było stwierdzić na okazach w Liniach. Należy dalej podkreślić, iż mimo dziewięcioletniego okresu wegetacyjnego oraz normalnego kwitnienia i owocowania — nie zaobserwowano kiełkowania nasion, a tym samym odnawiania się jej w sposób naturalny. Dokonywane próby wysiewu na poletkach nasion, pochodzących z okazów lebelskich, nie dały pozytywnych wyników.

LITERATURA

1. Conwentz H., 1901. *Betula nana* L. und ihre Verbreitung. Amtl. Ber. d. Westpreuss. Prov.-Mus. XXII.
2. Górską M., 1960. Kilka słów na temat *Claytonia sibirica* L. Wiadomości Botaniczne, t. IV, 1, Kraków.
3. Hegi., 1912. Illustrierte Flora von Mitteleuropa. t. III. München.
4. Szata roślinna Polski, praca zbiorowa, t. I i II. 1959, Warszawa.
5. Szafer W., Kulczyński S. i Pawłowski B., 1953. Rośliny polskie, Warszawa.
6. Zieliński S., 1925. Bory Tucholskie pod względem rozwojowo-ekologicznym. Przyrodnik. Roczn. II. zesz. 9/10. Cieszyn.

ALEKSANDER ŁUKASIEWICZ
Ogród Botaniczny U. A. M

DWIE FORMY ŻYCIOWE *ANCHUSA OFFICINALIS* L.

Liczne gatunki roślin zielnych nie posiadają ustalonej trwałości. Jedne z nich zachowują się raz jako roczne, a kiedy indziej znów jako dwuletnie, inne natomiast wykazują właściwości roślin dwuletnich lub też wieloletnich. Przyczyny takiego zachowania się roślin mogą być różne. Zwykle sądzi się, że trwałość takich gatunków nie jest dostatecznie utrwalona i może zmieniać się, np. wraz ze zmianą warunków życiowych. Interpretacja taka nie może być jednakże wystarczająca dla wszystkich gatunków. Istnieją bowiem jeszcze inne przyczyny takiego zachowania się roślin. Jedną z nich jest istnienie w obrębie tego samego gatunku form dziedzicznych o różnej trwałości, nie wyróżniających się jednak na pierwszy rzut oka cechami morfologicznymi. Przykładem takiego gatunku jest *Anchusa officinalis* L., która zgodnie z literaturą botaniczną może być rośliną dwuletnią lub byliną.